

Lesmateriaal

Het verhaal achter een cijfer

Cijfers spreken zelden tot de verbeelding. Neem het getal 13.500. Dat staat voor het aantal mensen dat momenteel in een Nederlandse gevangenis verblijft. Het levensverhaal van een ex-delinquent biedt de mogelijkheid dit getal tot leven te brengen. Vanaf het moment van aankondiging zijn mijn leerlingen zenuwachtig. Over een maand zal een echte ex-crimineel de klas bezoeken. Alsof Sinterklaas het land binnenkomt, vragen de leerlingen elke les vol verwachting of hij er al is. Sommigen bezwijken bijna onder hun zenuwen: 'Wat heeft hij dan gedaan? Misschien is het wel een moordenaar!' Onze delinquent kan inderdaad iemand zijn die een moord op zijn geweten heeft. De ogen van mijn leerlingen worden groter en groter. 'Maar ik denk niet dat hij of zij nog crimineel actief is', probeer ik ze gerust te stellen.

Delinkwentie & Samenleving

Tijdens de afgelopen Docentendag Maatschappijleer was mijn tweede ervaring met de organisatie Delinkwentie & Samenleving (D&S). Deze organiseert voorlichting van ex-delinquenten aan scholieren, om duidelijk te maken hoe bepaalde keuzen tot criminaliteit hebben geleid. In een gastles van een uur vertelt de gast spreker zijn of haar levensverhaal. Delinkwentie & Samenleving biedt ook de mogelijkheid voor een twee uur durende les met directe *nazorg* voor leerlingen. De man die de workshop op de Docentendag verzorgt is Hans Zegers. Hij werd in 2002 in Thailand opgepakt wegens drugsmokkel. Na twee jaar in een Thaise dodencel kon hij dankzij de totstandkoming van een uitleveringsverdrag in 2008 naar Nederland worden overgeplaatst, alwaar hij 'de gelukkigste man in de Nederlandse gevangenis' was.

*'Ik was de
gelukkigste gevangene
van Nederland.'*

Terugkoppeling

Met een dergelijk verhaal als introductie op het thema Criminaliteit kan er weinig meer mis gaan. Het mooiste is om het verhaal van de gast spreker in de volgende lessen te gebruiken als terugkoppeling 'naar de werkelijkheid'. Leg bijvoorbeeld eerst de mogelijke oorzaken en motieven van criminaliteit uit en vraag welke bij het verhaal van de ex-delinquent kunnen worden geplaatst. Bij de ex-delinquent in mijn klas heb ik zelfs een deel van de afsluitende toets om zijn levensverhaal gebouwd. Op de volgende pagina vindt u het resultaat dat ook goed als algemeen toetsmateriaal is te gebruiken.

Stille leerlingen

Als Hans Zegers zijn verhaal beëindigt, komen de vragen en reacties: 'Hoe was het om weer vrij te zijn?', 'Durft u nog op vakantie?'. Een van de laatste vragen betreft de reactie van leerlingen op zijn verhaal: zijn ze ook zo stil als de docenten in deze zaal en kunnen ze begrip opbrengen voor de ex-delinquent? Leerlingen kunnen soms hard zijn. Mijn ervaring is deze: een vmbo-basis klas, waarin tien van de 22 leerlingen een rugzakje voor ADHD hebben en waaraan hoogstens vijf minuten klassikale

uitleg kan worden gegeven, luisterde drie kwartier ademloos naar het verhaal van de ex-delinquent en sinds zijn bezoek heb ik ze nooit meer horen zeggen dat gevangenen het in Nederland maar gemakkelijk hebben. ◀

Christine Elout

Via www.delinkwentie-samenleving.nl kan een bezoek van een ex-delinquent worden aangevraagd.

Henk is iemand die in Nederland gevangen heeft gezeten. In de volgende vragen kom je steeds meer te weten over het levensverhaal van Henk. Beantwoord na elk stukje tekst de bijbehorende vragen.

De moeder van Henk overleed toen hij nog jong was. Hij bleef alleen achter bij zijn vader. Zijn vader sloeg hem vaak in elkaar. Toen Henk wat ouder was, vlucht hij naar zijn oma. Al snel ging hij alcohol en drugs gebruiken om zijn problemen te vergeten. Na een avondje stappen, met veel alcohol en drugs, pleegde hij zijn eerste inbraak: 'Mijn vrienden en ik verveelden ons. We waren gewoon een beetje aan het klooiën.'

1. Welke twee *persoonlijke* kenmerken, die van invloed op de keuze voor crimineel gedrag zijn geweest, herken je in bovenstaand verhaal? Leg uit waarom je voor deze twee kenmerken hebt gekozen.
2. Welke *maatschappelijke* oorzaak van criminaliteit herken je in bovenstaand verhaal? Leg uit waarom je voor deze oorzaak hebt gekozen.

'Het inbreken gaf een geweldige kick. Na een tijdje wilden mijn vrienden en ik weer die spanning voelen. Na een pilletje hebben we de ramen van onze school ingegooid. We werden opgepakt. Omdat ik vijftien was en nog nooit

eerder was opgepakt, kwam ik bij Bureau Halt terecht. Daar kreeg ik een taakstraf.'

3. Bedenk een passende taakstraf voor Henk.
4. Noem drie voordelen van een taakstraf.

'Ramen heb ik niet meer ingegooid. Na een tijdje ging ik wel weer inbreken. Niet meer voor de gein. Ik was zo verslaafd aan drugs dat ik geld nodig had. Een keer mislukte de inbraak en werd ik opgepakt, maar de politie had nauwelijks bewijs, dus werd ik niet vervolgd.'

5. Soms heeft de politie te weinig bewijzen om iemand voor de rechter te brengen, net als in het begin bij Henk. Hij wordt dan niet vervolgd. Hoe heet dit?
 - A. Vervolging
 - B. Seponeren
 - C. Schikking
 - D. Gedogen

'Het ergste dat ik ooit heb gedaan is een roofoverval waarbij ik met een pistool een vrouw bedreigde om geld van haar man te krijgen. Daar was een kind bij. De politie heeft mij opgepakt. Bij een huiszoeking vonden ze de gestolen spullen. Ik werd voor de rechter geleid. Ik werd tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld.'

6. Als Henk wordt verdacht mag de politie een aantal dingen doen om de zaak op te lossen. Welke drie dingen zijn dat?
7. Heeft een jury of een rechter Henk veroordeeld?
8. Henk krijgt een strafblad, wat is een probleem als je een strafblad hebt?
 - A. Dat iedereen precies kan lezen wat je hebt gedaan.
 - B. Dat de rechter je steeds hogere straffen gaat geven.
 - C. Dat je moeilijker bepaalde banen kunt vinden.
 - D. Dat je dat papiertje steeds bij je moet hebben.

'Na deze veroordeling ben ik nog drie keer opgepakt voor diefstal. Weet je, je komt uit de gevangenis en hebt gewoon niemand meer. De eerste keer heb ik nog een baan proberen te zoeken, maar dat is echt moeilijk. Iedereen in mijn woonplaats wist wie ik was. Mensen denken "eens een dief, altijd een dief" en gaan je echt geen baan aanbieden. Mijn vriendin had me verlaten, ze wilde niets met een crimineel te maken hebben. In de gevangenis heb ik een aantal jongens leren kennen. Ze waren echt bezig met drugs-smokkel en zo. Nou ja, via hun ben ik toch aan een soort baan gekomen.'

9. Welke theorie past bij 'eens een dief, altijd een dief'? Wat zegt deze theorie?
10. Wat heeft de cartoon hiernaast met het verhaal van Henk te maken?

Harry Gijsberts (www.hargijs.nl)

'Ik heb vier keer in de bak gezeten. In totaal acht jaar van mijn leven. Na de vierde keer had ik er echt geen trek meer in. Ik ben toen afgekickt en heb eens goed nagedacht. Ik kwam mijn oude vriendin weer tegen. We hebben nu een fijne relatie, haar wil ik nooit meer kwijtraken. Hopelijk kunnen we over een paar jaar gaan samenwonen'

11. Volgens de Amerikaanse wetenschapper Hirschi zal Henk nu niet zo snel meer crimineel worden. Waarom niet?